

Elg og hjort 2014- 2018

Hjorteviltplan Kviteseid kommune

Vedteken i hovudutvalet 8. april 2014

Elg og hjort 2014- 2018

Innhold

1. Definisjonar:.....	2
1.1. Innleiing	3
1.2. Rammer for den lokale forvaltninga	3
1.3. Forvaltningsmål.....	4
1.4. Organisering	4
1.5. Elgens bestandsutvikling i Kviteseid	5
1.6. Overordna mål.....	5
1.7. Langsiktige mål	5
1.7.1. Elg:	5
1.7.2. Hjort:.....	6
1.8. Kortsiktige mål.....	6
1.8.1. Elg:	6
1.8.2. Hjort:.....	6
1.9. Statistikk	7
1.9.1. Felt elg i Kviteseid 1976 - 2013	9
1.9.2. Felt hjort i Kviteseid 1987 – 2013	9

1. Definisjonar:

Teljande areal: Areal under skoggrensa som etter PLB er lagt ut som LNF område.

Minsteareal: Det teljande areal som skal leggest til grunn for berekning av fellingsløyve.

Vald: Eit geografisk område som er godkjent til jakt på hjortevilt og får tildelt fellingsløyve.

Bestandsplanområde: Eit eller fleire vald som samarbeider og som har felles målsetningar og plan for uttak. Bestandsplanområdet for elg og hjort må bestå av eit areal som er minst 20 gonger minstearealet i kommunen.

Bestandsplan: Jaktrettshavaranes plan (2 til 5 års plan) med målsetningar for forvaltninga og beskriving av den årlege avskytinga.

1.1. Innleiing

Kommunen har eit stort ansvar for "offentlege" interesser knytt til forvaltning av hjortevilt, blant anna opplevingsverdiar, naturmangfald, trafikkproblem og andre skader og ulemper hjorteviltet kan forårsake. Kommunen har også ansvar og utfordringar knytt til jaktrettshavarane sin rettar ved å fastsette forskrifter og fatte enkeltvedtak, jf forskrift om forvaltning av hjortevilt.

Jakt er det viktigaste og mest effektive verktøyet i forvaltninga av elg og hjort. Ved å endre på kvotar og kva for type dyr som blir tatt ut, kan ein auke eller senke bestanden, eller endre forholda mellom kjønn og alder.

Ved å auke eller redusere bestanden kan vi indirekte påverke beitetrykk, tal på trafikkulykker, slaktevekter og fruktbarheit blant elgkyr.

Fastsetting av minstearealet er eit av dei viktigaste verkemiddela kommunen har for regulering av hjorteviltbestandane. Det kan fastsettast forskjellige minsteareal for ulike delar av kommunen dersom det er vesentlege forskjellar i bestandstettleik eller skadepress.

I tilfelle der ein får akutte situasjonar med hjortevilt som er til fare for skade på personar, eller skapar trafikkfarlege situasjonar, kan kommunen vurdere skadefelling.

1.2. Rammer for den lokale forvaltninga

Viltlovens formålsparagraf (Lov om viltet § 1) står det at formålet med viltloven er: "Viltet og viltets leveområde skal forvaltast slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevarast. Innanfor denne ramme kan viltproduksjonen haustast til gode for landbruksnæring og friluftsliv."

I formålet til forskrift om forvaltning av hjortevilt § 1 står det:

"Formålet med denne forskrifta er at forvaltninga av hjorteviltet tek vare på bestandens og leveområdas produktivitet og mangfald. Det skal leggast til rette for ein lokal og berekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursane. Forvaltning skal vidare sikre bestandsstørrelsar som førar til at hjortevilt ikkje forårsakar uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser."

Forskrift om forvaltning av hjortevilt fastsett av DN (2012), delegerer ansvar og arbeidsoppgåver til kommunane og rettshavarane slik at disse får ein meir sentral rolle i forvaltninga av hjorteviltet.

I § 3 i forskrifta står det at kommunen skal vedta målsetningar for utviklinga av elg hjort og rådyr. Måla skal ta omsyn til opplysningar om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg. Målsetningane som blir vedtekne bør vera konkrete og etterprøvbare.

Desse paragrafane vil danne bakgrunnen for kommunen sitt arbeid med hjorteviltplan.

Jaktrettshavarane har ansvar for den detaljerte bestandsplanlegginga med årlige avskytingsplanar.

1.3. Forvaltningsmål

- Kommunen sine overordna mål bør vera generelle og seie litt om prioriteringane som kommunen ynskjer i forvaltninga.
- Kommunen sine langsiktige mål skal seie litt om korleis utviklinga av bestanden skal vera på lengre sikt (10 - 15 år), og desse måla bør vera konkrete.
- Dei kortsiktige måla vil gjelde for planperioden og vil vera delmål for å oppnå dei langsiktige måla. Dei kortsiktige måla må vera konkrete.

Kommunane har det overordna ansvar med å regulere størrelsen på de ulike hjorteviltbestandane. Jaktrettshavarane skal ha ansvaret for den praktiske forvaltninga gjennom bestandsplanlegging og plan for årlig avskyting.

Planane skal bygge på, og ta omsyn til, kommunen sine målsetingar. Kommunen skal godkjenne planane. Jaktutaket er eit verktoy for å nå måla.

Det er opp til rettshavarane sjølve om dei vil delta i forvaltninga og utarbeide bestandsplanar. Kommunen kan med heimel i § 21 i forskrifta tildele fellingsløyve til vald utan godkjent bestandsplan. Desse valda blir då pålagt ei målretta avskyting ved at kommunen fordeler fellingskvota på bestemte dyr når det gjeld alder og kjønn.

1.4. Organisering

Valda i kommunen forvaltar ikkje ei eiga elg- eller hjortestamme. Desse stammene trekker over grensene til nabokommunar og dette, saman med variasjonar i stamma innanfor kommunen, gjer det til ei utfordring å forvalte bestanden rett.

Jakta på elg og hjort er organisert i 7 bestandsplanområde (9 vald).

Valda dekker eit areal på vel 646.664 daa derav ca 84.000 daa av dette ligg i nabokommunane.

Valdnamn	areal daa	daa felt elg 2013	daa felt hjort 2013
Vråvatn sør	95.300	5.016	
Vråvatn – Bandak	91.695	3.820	10.188
Vrådal – Fjågesund	76.398	4.021	25.466
Tveitgrend	61.382	3.231	4.384
Dalane – Morgedal	38.402	2.259	
Nonetten	36.500	3.318	36.500
Brokfjell	58.750	4.896	58.750
Kilen – Østenå	147.000	4.900	12.250
Morgedal	41.237	3.749	

Minstearealet for elg er i dag 2000 daa, for hjort 3000 daa

I 2013 blei det felt 162 elg (4.010 daa pr felt elg) 40 hjort (16.167 daa pr felt hjort).

1.5. Elgens bestandsutvikling i Kviteseid

Det finnst fellingsdata heil tilbake frå 1976 for Kviteseid. I tillegg er det samla inn sett-elgskjema frå og med 1986 som finst i hjorteviltregisteret. Frå 1999 er det samla inn slaktevekter for felt elg. Vi har difor mange og gode statistikkar.

Bestanden av elg auka fram mot slutten av 1990-talet. Bestanden var på den tid høgare enn det som vert rekna som berekraftig, og skadane på skog og skader i landbruket vart store. Det var også mange trafikkulykker mellom bil og hjortevilt og problem med elg som var heilt inn til bustadar og gjorde folk urolige.

Kvotene auka og etter jakta i 2013 er bestanden truleg redusert ned mot det halve av det den var for 15 år sida.

Vekstraten i ein elgbestand vert avgjort blant anna av tilgang til næringsrik mat. Dersom elgen har tilgang til slik mat vil den vekse raskt, bli tidleg kjønnsmoden og fleire vil produsere tvillingkalvar og ha høg naturleg overleving.

Etter ei kraftig nedskyting av bestanden dei siste 10 – 15 åra blir utfordringa nå å stabilisere stamma på eit berekraftig nivå samtidig som reproduksjonen vert auka. Mange beiteplanter har vore hardt beita og produserar nesten ikkje mat til elgen lenger. Sidan bestanden er redusert, forventar ein at beite vil ta seg opp att, og på sikt kan ein auke bestanden litt.

1.6. Overordna mål

Bestandane av hjortevilt skal ligge på eit stabilt berekraftig nivå og må tilpassast beitegrunnet. Kommunen skal ta omsyn til biologisk mangfald, skogproduksjon / skogforynging, fare og ulemper i trafikken, skader på jordbruk og andre områder. Det er eit mål at heile kommunen framleis er organisert i storvald og har godkjente bestandsplanar utarbeidd av rettighetshavarane. Valda bør ha ein størrelse og arrondering som fremmar ei god forvaltning.

1.7. Langsiktige mål

Elg- og hjortestamma i Kviteseid skal ha ein god kondisjon og skal utnytte beiteressursane utan at det blir beiteskader på inn- og utmark. Bestandane av hjortevilt må heller ikkje bli så store at det fører til betydelege trafikkproblem.

1.7.1. Elg:

Det er eit mål å ha ei kjønnsfordeling i bestanden på 1,5 kyr pr okse. For å auke reproduksjonen i bestanden må eldre kyr sparast og delen av kalv i uttaket aukast. Dette for å bidra til at ein får fleire kyr mellom 5 – 12 år som er den gruppa som får flest tvillingkalvar. Kalveproduksjon bør auke til 0,65 kalv pr ku.

Slaktevekter på kalv og ungdyr bør auke til 60 kg for kalv og 125 kg for 1 ½ åringar.

Bestanden bør holdast på dagens nivå i nokre år før den kan aukast litt etter kvart som beite har blitt betre.

1.7.2. Hjort:

Hjortestamma bør bestå av flest mogleg produktive dyr for å gje ein høg og stabil avkastning. Hjortestamma bør ikkje bli så stor at det gjeng ut over vektor eller den generelle kvaliteten på dyra. Hjortestamma må heller ikkje bli så stor at det fører til uakseptable beiteskader på skog.

Kjønnsfordelinga bør ligge på 1,5 til 2 hind pr bukk.

1.8. Kortsiktige mål

1.8.1. Elg:

Uttaket har vore større enn tilveksten og for å ikkje redusere bestanden meir, bør uttaket av elg reduserast til under 150 dyr pr år dei neste åra. Kommunen vil difor auke minstearealet for elg for at uttaket ikkje skal vera for stort i forhold til bestanden. Delen av kalv i uttaket må aukast for å heve snittalderen i bestanden. Ved å spara fleire stor kyr som er 5 år eller eldre vil det etter kvart bli fleire kyr med kalv og fleire kyr som får tvillingkalvar.

Kjønnsfordelinga skal ligge på 1.5 kyr pr okse.

- Kommunen endrar minstearealet for elg til 5000 daa pr dyr frå og med 2014
- Minst 25 % av uttaket skal vera kalv
- Minst 60 % av uttaket skal vera kalv og 1 ½ åringar
- Spare store kyr og kyr med tvillingkalvar
- Kjønnsfordeling på bestanden skal vera 1,5 kyr pr okse

1.8.2. Hjort:

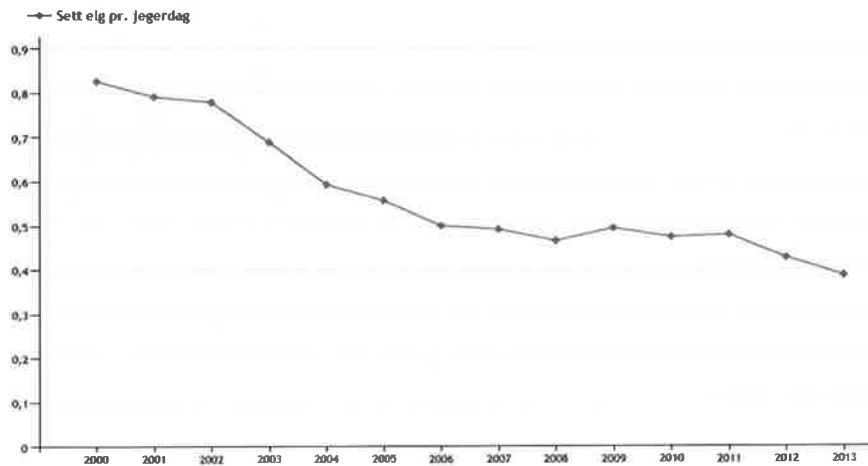
Bestanden av hjort aukar kvart år og uttaket har vore mindre enn tilveksten. Vintrar med mykje sno og gaupe kan virke inn på utviklinga og dette må ein ta med i dei årlege vurderingar av kvote. Bestanden må holdast på eit nivå som er berekraftig.

Hjorten er meir "klattevis" fordelt i kommunen. Dette vil truleg endre seg litt etter som bestanden aukar difor bør minstearealet vera likt i kommunen til ein får litt meir kunnskap om bestandsutviklinga.

Hjortejakta er krevjande og fellingsprosenten vil vera låg. Dette betyr at for å få tatt ut nok dyr må kvota vera ein del høgare enn det uttaket som er planlagt.

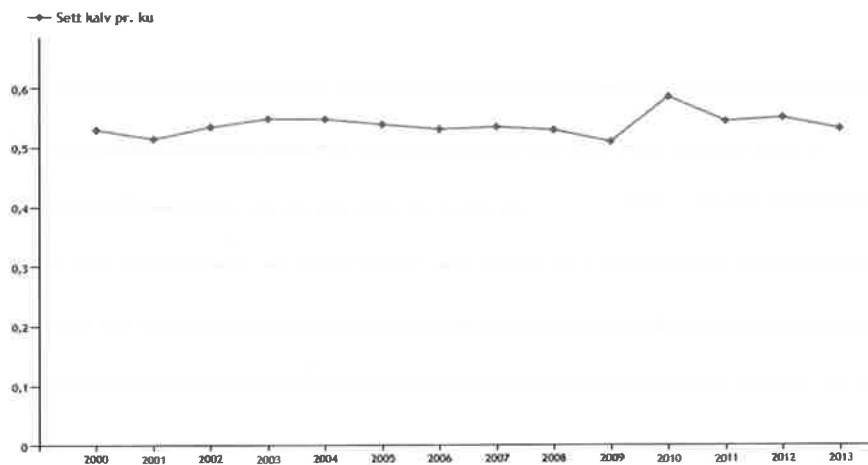
- Minstearealet på hjort er uendra på 3000 daa pr dyr.
- Minst 50 % av uttaket skal vera kalv eller ungdyr.

1.9. Statistikk

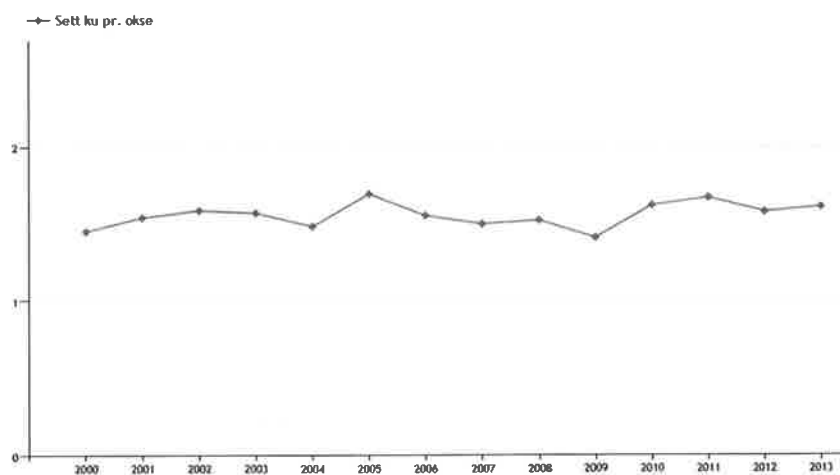
Sett elg pr dagsverk auka fram til 1999 i perioden 2000 til 2013 har det gått ned frå 0,83 til 0,39 sett elg pr dagsverk

Kjelde: Hjorteviltregisteret

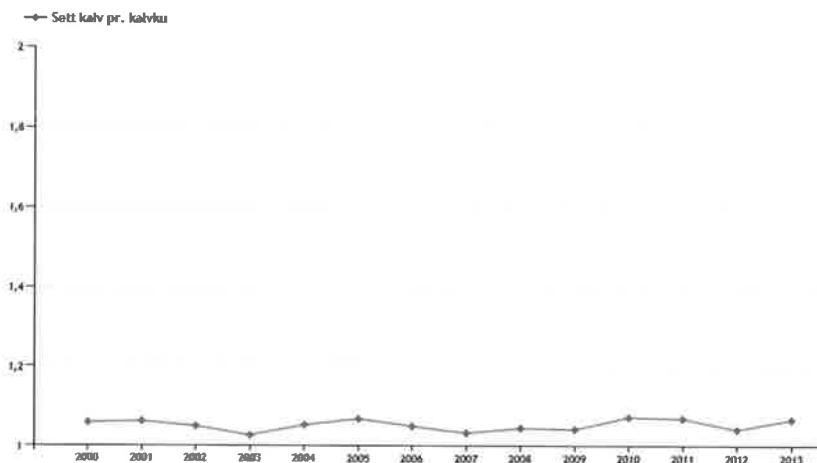
Det blei sett 0,53 kalv pr ku i 2013. Dette har vore stabilt dei siste 15 åra. Før 1992 var det registrert over 0,7 kalv pr ku.

Kjelde: Hjorteviltregisteret

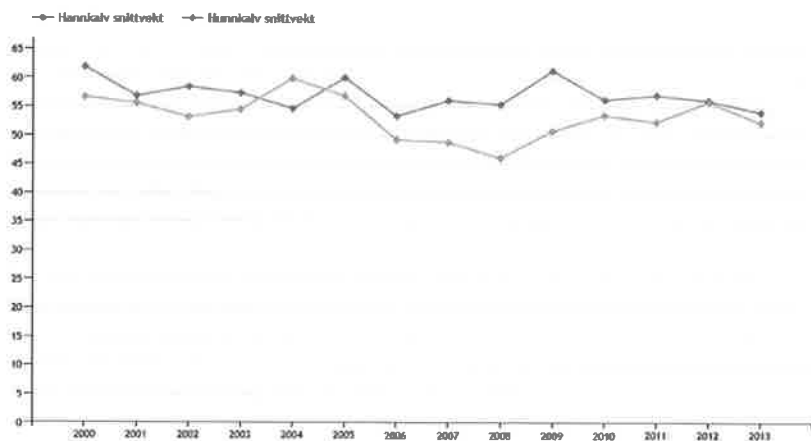
Sett ku pr okse har vore stabilt mellom 1,5 og 1,6 i heile perioden frå 2000 til og med 2013

Kjelde: Hjorteviltregisteret

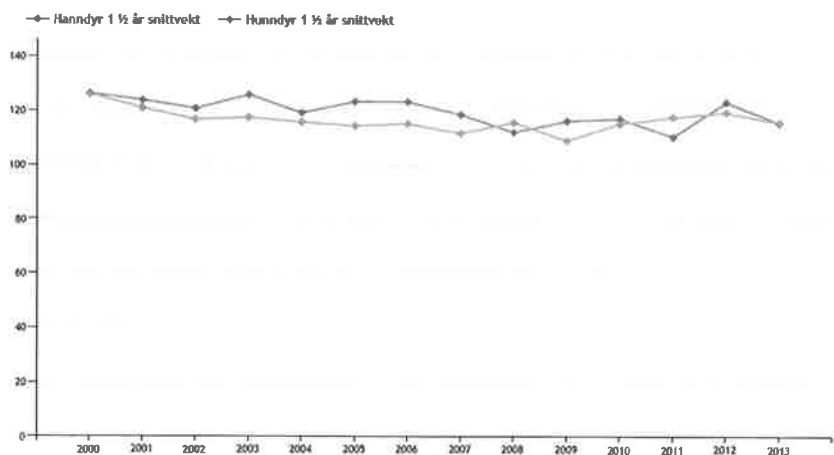
Av dei kyrne som hadde kalv i 2013 hadde 5 % tvillingkalvar, før 1990 var det 20 % med tvillingkalvar.

Kjelde: Hjorteviltregisteret

Snittvekter for kalv 2013 - 54 kg hannkalv 52,3 kg hokalv

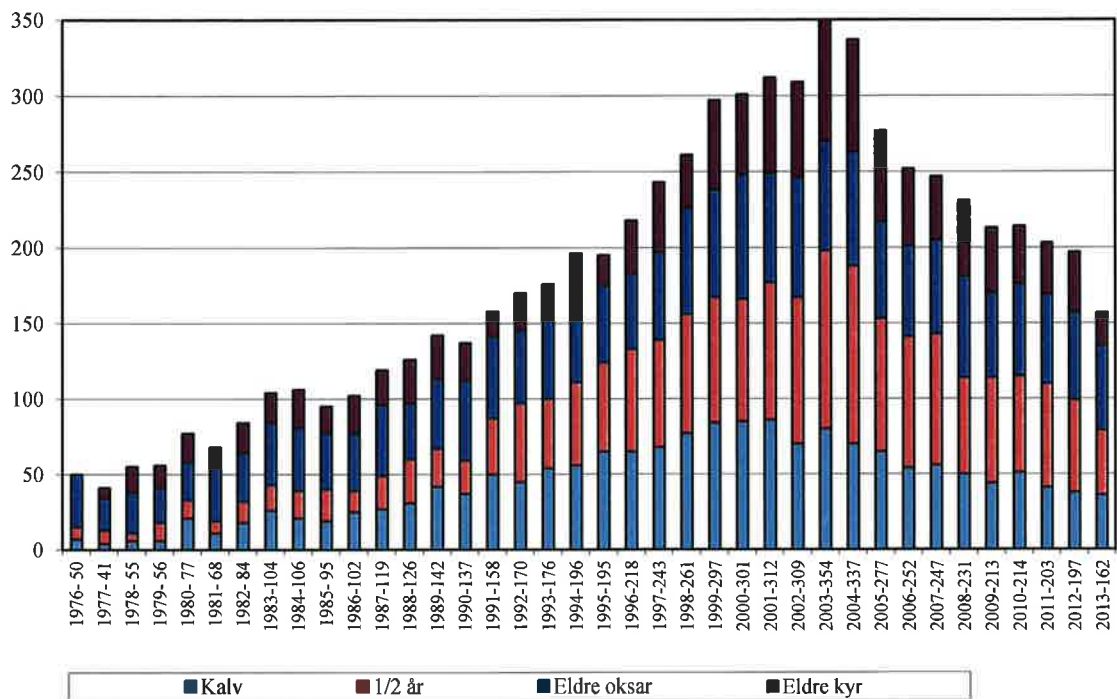
Kjelde: Hjorteviltregisteret

Snittvekter for 1 ½ åringar i 2013 - 116 kg

Kjelde: Hjorteviltregisteret

1.9.1. Felt elg i Kviteseid 1976 - 2013

1.9.2. Felt hjort i Kviteseid 1987 – 2013

